

Västerbergslagens Ingeniörsklubb

Några ord om verksamheten 1922-1942

Av Civilingenjör Rolf Littke

Eftersom tanken att bilda en lokal ingenjörssammanslutning torde ha dryftats inom Ludvikabygden redan vid tiden före första världskriget, tog förslaget form först i samband med de på försommaren 1922 av Ingenjörsvetenskapsakademiens anordnade föreläsningarna i Ludvika. Medan dessa pågingo utsändes nämligen ett upprop undertecknat av [Alfred Bjarme](#), [Karl Erik Eriksson](#), [Gerard De Geer](#), [Nils Hedberg](#), [Janne Kempe](#) och [Elis Mossberg](#) med uppmaning till alla intresserade att den 8 juni infinna sig å Frimurarlokalen i Ludvikaför att dryfta frågan om bildning av en teknisk förening.

Vid detta konstituerande sammanträde, vartill ett 30-tal ingenjörer, företrädesvis elektrotekniker och bergsmän, infunnit sig bildades Västerbergslagens Ingeniörsklubb, som till sin första ordförande valde Disponent Gerard De Geer, Nyhammar, med Överingenjör Karl Erik Eriksson, Asea Ludvika, som vice ordförande, Bergsingenjör Nils Brandberg, Blötberget, som skattmästare, Civilingenjör Rolf Littke, Ludvika Bank, som sekreterare samt som understödjande styrelseledamöter Disponent [Herman Sundholm](#), Blötberget, Direktör Nils Hagberg, Grängesberg, Disponent Janne Kempe, Ludvika, och Bergsingenjör Alfred Bjarme, Morgårdshammar.

Vid detta sammanträde uppdrog Överingenjör Karl Erik Eriksson några riktlinjer för föreningens verksamhet och satte främst på programmet "arbete" samt som ett motto "teknisk idealitet".

Den nybildade föreningens styrelse höll sitt första sammanträde den 5 juli och kallade föreningsmedlemmarna till första allmänna sammanträdet, som hölls å frimurarlokalen den 2 september. Vid detta sammanträde, till vilket 65 medlemmar infunnit sig, antog klubben de alltjämt gällande stadgarna, skrivna av De Geer, bestämde medlemsavgiften till kronor 5: - per år samt noterade med tacksamhet att ett antal industriföretag inom Västerbergslagen tillförsäkrat föreningen ekonomiskt stöd, tillsammans uppgående till c:a kronor 900: - per år.

Tack vare dessa understöd fick föreningen redan från början en ordnad ekonomi, och vid årssammanträdet i november kunde skattmästaren meddela

att behållningen till år 1923 uppgick till omkring 800: - kronor. Denna behållning har sedermera under årets lopp stigit till något över 1000: - kronor.

Medlemsantalet ökade raskt och var vid årsskiftet 1922–23 104 st. Ekonomiställningen sålunda var god förvaltades klubben emellertid i sparsamhetens tecken, och föredragshållarna vid dess sammanträden togos mestadels inom den egna kretsen. Eftersom de båda kategorierna elektriker och bergsmän hade mycket att lära av varandra, voro sammanträdena i regel talrikt besökta. Föredragen åhördes med stor uppmärksamhet och diskussionerna voro vanligen livliga. Gamla klubbmedlemmar erinra sig alltså med välbehag sådana anföranden som [Per Egon Gummesons](#) "Schüttelrutschen", Gustaf Hjerténs "En turbinprovning på kemisk väg", Ivar Herlitz "Cos ϕ frågan", Waldemar Fredenberg "Skivbrytning inom Grängesbergs exportfält" m.fl. men även ämnen av mera allmän natur fingo goda förespråkare såsom Gerard De Geer, som talade om "Världskonjunkturen 1922", klubbens första föredrag, Stadsingenjör Carl Sege "Om gamla vattenbyggnader vid Sala silververk", Lars Granfall om "Bankras och jordskred vid järnvägsbyggnader" samt från senare år [E. Rudberg](#) "Om fysikens elementarpartiklar och atomkärnans byggnad", det sistnämnda ett glänsande föredrag.

Under sin 20-åriga tillvaro har klubben också haft förmånen att få höra ett antal utmärkta anföranden av inom skilda områden bemärkta personer. Bland mera uppmärksammade sådana kunna nämnas: Civilingenjör Ivar Ramfelds "Elektrometallurgi", Direktör [Assar Gabrielsson](#) "Volvobilen", D:r H. Norinder "Överspänningsvågor i transformatorlindningar", D:r [Ragnar Liljeblad](#) "Relativitetsteorin", Direktör G. Felger vid Ship Compagnie Aktiengesellschaft, Essen, "Gefessförderung im mitteleuropäischen Erzbergbau", byggmästare Olle Engkvist "Byggnadsfrågan".

Vid sidan av de ordinarie sammankomsterna har **ingenjörsklubben** anordnat en del utflykter med besök i industriella anläggningar inom trakten sam med för dagen lämpliga föredrag och demonstrationer. Första sammankomsten av detta slag ägde rum i Grängesberg i juni 1925 då gruvorna och **ångcentralen** besöktes, och Direktör [Nils Hedberg](#) höll ett intressant föredrag om Västerbergslagens historia. Dagen avslutades med en färd till Grangärde och middag på [Saxenborg](#). Bland inbjudna deltagare i denna utflykt märktes D:r [Karl Erik Forsslund](#), Direktör [Arthur Lindén](#), Häradshövding [Carl Roth](#) m.fl.

Den 3 september 1927 hölls ett liknande möte i Ludvika med besök i Aseas verkstäder och med ett roligt föredrag av Professor [Arvid Lindström](#) "Elektriska

anläggningar i Bergslagen under elektroteknikens barndom". I mars 1928 företog klubben en utfärd till Morgårdshammar och i september samma år besågs Flatenbergs gamla hyttanläggning invid Smedjebacken samt därefter Smedjebackens Valsverk. D:r Karl Erik Forsslund talade om hyttdriften i forna tider. År 1934 anordnade Västerbergslagens Ingeniörsklubb tillsammans med Falu Ingenjörsklubb och Södra Dalarnas Tekniska förening ett stort möte med besök i Asea, där det nyuppförda högspänningslaboratoriet studerades. I detta sammanhang bör ej heller förglömmas det i september 1942 hållna trevliga mötet i Grängesberg.

Det lyckade resultatet av ovan relaterade utflykter och möten födde redan tidigt tanken att också anordna klubbafton med damer. Ett första försök till sådan gjordes i Ludvika i december 1926, då Ingenjörerna Bjarme och Hjertén kåserade om reseintryck från U.S.A., varefter följde middag med dans på Stadshotellet. Anslutningen blev mycket livlig men Ludvikas lokalförhållanden visade sig mindre tillfredsställande, varför Smedjebackens hotell med dess vackra festvåning valdes till mötesplats för en liknande tillställning följande år, även denna i december. Härvid talade Bergsingenjör Gummesson om "Salt Lake City och Grand Canyon". Året därpå skedde sammanslutningen i Grängesberg, och under de närmast följande åren höll föreningen regelbundet varje år en dylik klubbafton, omväxlande i Smedjebacken och Grängesberg samt undantagsvis å Turisthotellet i Grangärde och en gång på Järnvägshotellet i Ludvika. Förtjänsten av, att dessa klubbaftnar år efter år kunde upprepas, alltid med samma friska humör och glada stämning, tillkommer i första hand föreningens drivande, energiske och initiativrike klubbmästare Verkstadschefen K.H. Cederlund. Efter hans avflyttning från orten, upphörde småningom denna form av samvaro, men ett försök att anknyta till de gamla traditionerna gjordes med den lyckade afton i Grängesberg den 24 januari 1942, som man får hoppas inledningen till en ny era.

I det ovanstående har huvudsakligen berört föreningens verksamhet inom den egna kretsen eller i samarbete med andra tekniska föreningar.

Västerbergslagens Ingeniörsklubb har emellertid vid flera tillfällen tagit initiativet till en mera allmän behandling av tekniska frågor och för detta ändamål inbjudit intresserade personer eller allmänheten till föredrag, diskussioner och demonstrationer. Det första uttrycket för denna sida av klubbens verksamhet kom till synes 1923, då en sammanfattning av den diskussion, som efter inledningsföredrag av Överingenjör K.E. Eriksson hösten 1922 hölls på klubben, angående den lägre tekniska undervisningens ordnande, översändes till Kungl. Skolöverstyrelsen och gav anledning till ett intressant och

upplysande tackbrev från Undervisningsrådet Fredriksson. Följande år, i november, ordnade klubben ett sammanträde, till vikt ingenjörer och företagsledare inom Kopparbergs, Västmanlands och Örebro län inbjudits för att behandla frågan om förmansutbildningen. Vid detta tillfälle hölls ett orienterande föredrag av Rektor G. Ekelöf från Borlänge.

Åren 1925 och 1926 ordnades stora möten i vägfrågan. Vid dessa diskuterades "motortrafiken och våra landsvägar" med inledningsanförande av Stadsingenjör Sege och bilinspektören Ingenjör Norlin, dels också "vintervägshållningens organisation" med föredrag av Major Ingemar Pettersson, Kapten H.N. Pallin och Civilingenjör Folke L:son Grange. Det sistnämnda mötet hölls gemensamt med Svenska Vägföreningen, och omfattade också demonstration av motorplogar o.d. I december 1925 inbjöds allmänheten till ett föredrag om "Elektriciteten i hushållet" hållet på [Röda Kvarn i Ludvika](#) av Civilingenjör Rolf Littke och sedermera upprepat inför Falu Ingenjörsklubb i Falun. År 1937 diskuterade representanter för Ludvika Stadsfullmäktige, Ludvika arbetarekommun m.fl. rationaliseringsproblemet efter inledningsföredrag av Överingenjör Karl Erik Eriksson, och i februari 1941 hade allt Ludvikas byggnadsfolk tillfälle att genom klubbens förmedling höra Byggmästare Olle Engkvist tala om "Byggnadsfrågan just nu".

Ingenjörsklubbens sammanträden hava som regel hållits en gång i månaden under perioden februari – maj och september – november, dessemellan ett eller annat extra sammanträde i någon aktuell fråga, samt vid lämpliga tillfällen en utflykt eller en klubbafton med damer. Från hösten 1941 infördes en ny form av sammanträden, i det att då påbörjades en serie diskussionsaftnar avsedda huvudsakligen som en de yngre medlemmarnas tillfälle till träning i mötesteknik under mindre officiella former. Då föreningen nu står på tröskeln till ett nytt lustrum (= *en period på fem år*) är denna ökade livaktighet ett gott tecken på fortsatt utveckling efter de linjer, som i begynnelsen uppdrogs av stiftarna, och som Överingenjör K.E. Eriksson gav uttryck för i sin programförklaring "arbete och teknisk idealitet".